№ 72.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 6. WRZESNIA ROKU 1799. *w PIĄTEK.*

z Wiednia dnia 28. Sierpnia.

Dziſieyszy nadzwyczayny dodatek do Gazety Dworſkiey umieszcza ſzczeguły obszerne bitwy na dniu 15 t. m. pod *Novi* ſtoczoney. Armia Cesarſka po zdobyciu *Alexandryi* i *Seravalle*, rozłożona była w dolinie pomiędzy *Rivalta i Pozzolo Formigaro*. ieden iey oddział oblegał *Tortonę*. a z resztą Armii F. M. *Suwarow* czynił przygotowania do attaku kraiu *Genueńſkiego*. Nieprzyiaciel użył tego czasu na zebranie wszyſtkich ſił swoich i wyruszenie ku *Sawonie*. Przybycie nowego Generała *Joubert* pomnożyło czynność w obrotach iego, a uwolnienie *Tortony* i attakowanie wyższych *Włoch* zdaie ſię, iż było iednym z działań temu Generałowi poleconych. Na dniu 13. nieprzyiaciel wyprowadził kolumny ſwoie do attaku, pierwsza przez *Spigno* i *Aqui* wkroczyła do rowniny *Bormida*, druga zagrażała brzegom *Erro* i *Orba*, a trzecia przedarła ſię do doliny *Lemme* i *Scrivia*. Każda z tych kolumn wynoſiła do 10. tyſięcy ludzi, oddział odwodowy od 5 tyſięcy ludzi ſtał za *Gavi*, a w ogule potęga nieprzyiacielſka do 45. tys: dochodziła. Dla takowych poruszeń nieprzyiaciela, F. M. *Suwarow* kazał dywizyi F. M. *Bellegarde* pod *Aqui* ſtoiącey ściągnąć do obozu, opuścić nieprzyiacielowi wzgorki przed *Novi*. i całą ſiłę Armii zebrać pomiędzy *Orba* i *Scrivia*. Korpus F. M. *Kray* z pod *Mantuy* przybyły wyruszył ku *Fraſsonara*, i ſkładał w tey pozycyi prawe ſkrzydło Armii, środek był pod dowodztwem G. *Derfelden*, a lewe ſkrzydło złożone było z korpusu pod *Rivalta*. Ponieważ nieprzyiaciel ieszcze nie zebrał był wszyſtkich [illegible] kolumn ſwoich, przeto F. M. *Kray* odebrał rozkaz attakowania nieprzyiaciela na dniu 14 z dywizyą F. M. *Bellegarde*, lecz wycieńczone woyſka przez pracowitę oblężenie *Mantuy* i przyſpieszany marsz, nie mogły aż nazaiutrz attak uſkutecznić. Tym czasem nieprzyiaciel użył tego dnia na zebranie i uszykowanie wszyſtkich kolumn, tudzież zaięcie ſtanowiſka bardzo korzyſtnego, a przez osadzenie znacznemi działami prawie niedobytego. Lewe ſkrzydło rozciągało ſię aż do spadziſtych wzgorkow pod *Poſturana*, środek ſtał wzdłuż gór za *Novi* ku *Seravalle* ciągnących ſię, i miał za zaſłonę tak ſamo miaſto *Novi* iak wzgorki krzakami zaroſłe, prawe ſkrzydło rozciągało ſię aż do *Seravalle*. F. M. *Suwarow* rozkazał F. M. *Kray* attakować tę pozycyą nieprzyiacielſką. Na dniu 15 prawym ſkrzydłem attaku dowodził F. M. *Bellegard*, lewym F. M. L. *Ott*. — Pierwsze mu udało ſię niektore małe wzgorki opanować, lecz gdy woyſko unieſione odwagą, daley przedzierać ſię chciało, nieprzyiaciel ściągnąwszy w to mieysce ſiły, przymuſił F. M. *Bellegarde* do opuszczenia zaiętych korzyści. W tym samym czaſie Xiąże *Pangration* iedynie tylko attakował od frontu miaſto *Novi* i pobliſkie wzgorki mocno osadzone, dla tego też nieprzyiaciel potrafił go za każdym razem odeprzeć. F. M. *Suwarow* rozkazał potym G. *Melas* aby z korpusem przed *Rivalta* ſtoiącym wyruszył na poparcie nowego attaku, a to w tym ſposobie, iż iedna kolumna iego lewym brzegiem *Scrivij*, druga prawym poſtępować miała. G. *Derfelden* z woyſkiem *Roſſyiſkim* ściągnięty był także na pomoc pod *Novi*. Gdy tak kolumny G. *Melas* w marszu były, F. M. *Kray* wsparty 2. batallionami *Roſſyiſkiemi* ponowił attak, lecz dla niezmiernego odporu nieprzyiaciela, i korzyſtney pozycyi iego, nie mogł opanować wzgorkow, a gdy nawet powtorny znowu woyſk *Roſſyiſkich* attak nie udał ſię, przeto G. *Melas* odebrał zlecenie wyruszenia z korpusem ſwoim przeciw *Novi*, połączenia ſię, z rozsypanemi po odporze nieprzyiaciela woyſkami *Roſſyiſkiemi*, w celu przypuszczenia attaku przeciw frontowi pozycyi pod *Novi*. Gdy iednak dokładne rozpoznanie pozycyi nieprzyiacielſkiey pokazało, iż nayważnieyszy punkt attaku powinien był bydź na prawe ſkrzydło nieprzyiaciela przedſiewzięty, przeto G. *Melas* wyſłał kilka batallionow przez *Betolla* ku *Novi*, ſam zaś z resztą dywizyi na trzy kolumny podzieloney, uſiłował oſkrzydlić prawą flankę nieprzyiaciela.

Po takowych uczynionych obrotach, F. M. *Suwarow* rozkazał przypuścić trzeci głowny attak, i rozkazał F. M. *Kray* rownie iak woyſkom *Roſſyiſkim* przyłożyć ſię do niego. F. M. L. *Frölich* napadł nayprzod na nieprzyiaciela, a gdy G. *Mitrowſki* woyſka ſwoie na prawe ſkrzydło nieprzyiaciela prowadząc, wdarł ſię na nayprzykrzeysze wzgorki, G. zaś *Laudon* prawą flankę nieprzyiacielſką ſzturmuiąc otoczył, w tym ſamym czaſie G. M. *Luſignan* wśrzod ſtrasznego ognia z nadzwyczayną odwagą wszedł na wzgorki, i korpus iego otrzymało w nadgrodę ſwoiego męſtwa zupełne korzyści, lecz te zatrute zoſtały nieszczęściem, iż waleczny dowodzca trzema ranami obłożony wpadł w ręce nieprzyiaciela. G. *Melas* z środkową kolumną uderzył na nieprzyiaciela wyruszonego naprzod, zapędził do ſwego ſtanowiſka, ścigał go potym w tym ſamym ſtanowiſku, i poſtawił ſię w rowni z innemi wkroczonemi oddziałami. Xiąże *Lichtenſtein* z kawaleryą ſwoią przyłożył ſię wiele do odnieſionych tych korzyści. Gdy G. *Melas* ſpoſtrzegł zwycięzkie poſtępowanie kolumn przez cały łańcuch wzgorkow, rozkazał ieszcze attakować wzgorki *Novi* przez batalion grenadyerow *Paara*, który pomimo ognia nieprzyiacielſkiego wzgorki te bez wyſtrzału opanował. Tak ſzczęśliwe ſkutki obrotow naszych wprawiły nieprzyiaciela w taką trwogę, iż z naywiększym pospiechem cofnął ſię ku *Ovada*, ścigany od korpusow naszych mianowicie majora *Devay* od regimentu huzarow, Arcy-Xiążęcia *Jozefa*, *Kees* od dragonii Cesarſkiey, i trzeciego batallionu *Starray* pod kommendą kapitana *Bakony*, które to oddziały tak mocno natarły na tylną ſtraż nieprzyiacielſką, iż zaięły mu 2 tyſiące ludzi wraz z Generałem dywizyi *Colli*, i wielu armatami tudzież wozami ammunicyinemi. — Strata nieprzyiacielſka wynosi naymniey w zabitych do 3 tyſięcy ludzi, w niewolnikach zaś do 4 tyſięcy. Rannych było zapewne więcey iak 4 tyſięcy ludzi. Pomiędzy jeńcami znayduie ſię dwoch Generałow dywizyi *Gruchier i Perignon*, tudzież dwoch Generałow Brygad *Colli i Bardon*, Generał *en chef Joubert* zaraz z początku bitwy rannym zoſtał, i umarł w *Novi* z ran odnieſionych. Podług podania Generałow Cesarſkich ſtrata nasza w zabitych wynosi 18 wyższych officerow i 889. żołnierzy. W rannych 10 officerow ſztabowych. 152 officerow niższych i 3636. żołnierzy. W niewolnikach i zamięszanych oprocz G. *Luſignan*, 24 officerow wyższych, i 1320 żołnierzy, z których 700 rannych było. — Przy odeyściu kuryera ſtrata od woyſka *Roſſyiſkiego* podaną ieszcze nie była. To tylko wiemy, iż pomiędzy rannemi znayduie ſię G. *Tschubarow*.

W nocy z dnia 15 na 16. nieprzyiaciel posuwał ſię daley w retyradzie ku *Genui*, i dla zaſłonienia teyże retyrady, osadził dywizyą Generała *St Cyr*, tak nazwaną czerwoną gòrę, i wzgorki otaczaiące gościniec do *Gavi*. Podług donieſień ścigaiącego za nieprzyiacielem G. M. *Karaczay*, zdobyliśmy 36. armat i przeszło 100. wozow ammunicyinych. Taki był koniec bitwy uporczywey od 3. godziny z rana, do naypoźnieyszey nocy trwaiącey. Z rapportow zaś F. M. L. *Hadick* w okolicy *Aoſta* ſtoiącego, dowiaduiemy ſię, iż nieprzyiaciel w ſtoſunku z tym co pod *Novi* zaszło, na dniu 14. attakował z ſiłą przemagaiącą całą naszą pozycyą w wyższey *Walezyi* z 3ch ſtron, i odparł rozłożone na obronę iey oddziały nasze, i Pułkownika *Strauch* z korpusem jego przymuſił do cofnienia ſię ku *Ponte Tereza*, a Pułkownika Xiążęcia *Victora Rohan* z woyſkiem jego przymuſił do opuszczenia góry *Simplon* i cofnienia ſię ku *Warzo*. Dla przygotowania ſię na każdy przypadek, i dania ſzybkiego wszędzie rzeczy obrotu, F. M. *Suwarow* znalazł potrzebą na dniu 19. ściągnąć z armią ſwoią do obozu pod *St Feliziano*, na dniu 20. zaś wyruszył ku *Aſti*, F. M. zaś *Kray* poſłał do *Vigevano* aby podług okoliczności mogł ſię udać albo do *Vargo* albo do *Ponte Tereza*. Podług rapportu pod dniem 20. Sierpnia od Generała *Keim* przyſłanego, Rotmiſtrz *Gawenda* attakował nieprzyiaciela pod *Maximino* i *Bagnasco* i wyparł go z tego ſtanowiſka. — Pod *Tortoną* zaczęto pracować około trzeciey paralelli.

Podług wiadomości nadeszłych z głòwney kwatery Arcy-Xcia *Karola* z *Kloten* pod dniem 18. Sierpnia, nieprzyiaciel na dniu 14. o świcie z wielką natarczywością attakował całą pozycyą Generała *Jellachich* nad *Sill* i F. M. L. *Hotze* przed *Zurich*, a gdy z ſtratą odpartym zoſtał, ponowił attak kilkakrotnie chociaż bez ſkutku, i cofnął ſię nazad do dawney swoiey pozycyi, tymczasem udało ſię nieprzyiacielowi wyprzeć ieden batallion utrzymuiący kommunikacyą z ſtanowiſkiem Generała *Jellachich* i Kantonem *Schwytz*, zaiąć *Juſtberg*, *Katzenſteig* i *Einſiedlen*, przez co także Generał *Jellachich* muſiał ſię cofnąć na gòrę *Etzel*. Na dniu 15. i 16. Generał *Jellachich* był znowu na nowo od nieprzyiaciela attakowanym, a to z taką przemagaiącą ſiłą, iż był przymuszon cofnąć ſię nad *Linth*, ponieważ Major *Etvös* w Kantonie *Schwytz* ſtoiący, muſiał także uſtąpić z niego, napadnięty od przewyższaiącego w ſile nieprzyiaciela. Te śmiałe przedſiewzięcia *Francuzow*, przymuſiły Arcy-Xiążęcia *Karola*, iż na dniu 17. umyślił przeyść z armią za rzekę *Aar* pod *Dettingen*, lecz wezbrana woda i niepodobieńſtwo poſtawienia na niey w tym dniu moſtu, zniewoliła Arcy-Xiążęcia, iż wyſłał tylko F. M. L. *Hotze* z 9. batallionami, dla dania potrzebnego wsparcia Generałowi *Jellachich* i wyparcia nieprzyiaciela z zaiętych ſtanowiſk.

z Londynu dnia 20. Sierpnia.

Na dniu 17. Lord *Keith* z flottą ſwoią od 31 okrętow liniowych i kilku fregat, po daremnym krążeniu ſwoim na morzu ſrzodziemnym, przybył znowu do *Torbay* i *Portsmuth*, dla naprawienia okrętow w tak długiey żegludze uszkodzonych. Sześć fregat pozoſtało pod *Breſt* dla uważania tamteyszey flotty. W *Torbay* znayduie ſię teraz 58 okrętow liniowych. Lord *Bridport* weźmie ich z ſobą 20 dla blokowania *Breſtu* i przeszkodzenia wypłynieniu okrętow *Hiſzpańſkich* z *Rochefort*. Flotta *Francuzka*, która do *Breſt* weszła, ſkłada ſię z 25. a *Hiszpańſka* z 15 okrętow liniowych. Należy ieszcze do niey 18 fregat i 5 liniowych okrętow świeżo w *Breſt* uzbroionych, tak dalece, iż połączona 45 okrętow liniowych wynosi. Przybycie tey flotty tak mało w *Breſt* było ſpodziewane, iż z początku miano ią za nieprzyiacielſką. Wczoray pogłoſka chodziła, iż Xiąże *Clarence* dowodzić będzie flottą kanałową.

Dowiaduiemy ſię teraz, iż Lord *Keith* nie mogł być doſtatecznie uwiadomionym o krążeniu flotty *Francuzko-Hiſzpańſkiey*. Doszła go wprawdzie pogłoſka, iż *Hiſzpani* pod *Barcelloną* woyſka wzięli na okręty, lecz mniemano powszechnie, iż to były przygotowania do attaku przeciw *Minorce*. Lord *Keith* udał ſię przeto tam z flottą ſwoią. Tym czasem flotta *Francuzka* połączyła ſię w *Kartagenie* z *Hiſzpańſką*. Gdy Lord *Keith*, który nic o tym połączeniu nie wiedział, zabespieczył *Minorkę*, poſpieszył zaraz na wschod ku *Genui*, tymczasem nieprzyiaciele dobrze uwiadomieni o obrotach Lorda *Keith*, wypłyneli z *Kartageny*, i przez cieśninę udali ſię do *Ka-*

dix. Dopiero pod przylądkiem *Finiſterre* na dniu 8. t. m. *Anglicy* od bryganty ny *Duńſkiey* dowiedzieli ſię, iż połączone flotty popłynęły do *Breſt*, widzieli więc niepodobieńſtwo doścignienia ich, lubo zaledwie i to nie mogło być uſkutecznionym, ſkoro *Sir Pellew* z przednią ſtrażą flotty naszey, o 6 tylko godzin poźniey, niżeli flotty połączone, ſtanął przed *Breſt*.

Lord *St Vincent* przybył do *Londynu*. Od roku 1797. nie był on ieszcze w *Anglij*. Przyięty był w *Portsmouth* z naywiększemi honorami. Zapewnia, iż byleby mu tylko Bog zdrowia pozwolił, chętnie resztę życia poświęci na uſługę Króla swoiego. — Dokąd ſię udała nasza wyprawa pod Generałem *Abercrombie*? wszyscy ſię tu pytaią. Jedni rozumieią iż ſtanął nad uyściem rzeki *Ems*, drudzy iż wysadził woyſka w *Bremerlehe*. Inni roznoszą pogłoſkę, iż burza morſka nie dozwoliła wylądowania w *Hollandyi*. Okręty ktore od niey ucierpiały, zebrały ſię znowu w okolice *Texel*, dla dalszego podług okoliczności działania. —Drugi oddział tayney wyprawy 16. tyſięcy woyſka wynoszącey, ma w przyszłym tygodniu wypłynąć. Xiąże *d'York* i *de Glocester* znayduią ſię iuż w *Barham Downs*. Tamteyszy oboz ſkłada ſię z 10. regimentow. — Woyſka lądowe *Roſſyiſkie* ktore z *Reval* wyszły, ſtoią pod kommendą Generała *Hermann*. — Ambargo na okręty pod nieiakiemi warunkami zoſtało znieſione. Okręty *Angielſkie* mogą płynąć do *Hamburga* i na morze wschodnie. Zobcych iednak okrętow ambargo nie ieſt zdięte.

Hrabia *d'Artois* ktory tu ieſt za *Monſieur* uznanym, ieszcze nie wyiechał. Częścią rada miniſtrow, częścią ſłabość zdrowia przyczyną ieſt tego wſtrzymania. Będzie mieszkał w pałacu Xiążęcia *d'Harcourt*, gdzie publiczną audyencyą ma dawać dla emigrantow. Odebrał wizyty od Xiążęcia *de Galles* i innych osob familii krolewſkiey. Sprzęty iego i część świty iuż ſię była do *Jarmuth* udała. Przed wyiazdem iego oczekiwano ieszcze na depesze z ſtałego lądu.— Parlament do dnia 29 Października ieſt odłożonym.— Nasz poseł w *Kopenhadze* Lord *Fitzgerald* odebrał urlop na 6 mieſięcy i zalecenie do wyiechania z tego miaſta.— Od lorda *Nelson* przybyły depesze pod dniem 13 Lipca donoszące o zaięciu zamku *St Elmo* w *Neapolu* i innych iuż wiadomych rzeczach. Zaięcie zamku kosztowało ſprzymierzonych w zabitych tudzież rannych 10 officerow i 111 żołnierzy. *Kapua* i *Gaeta* wkrotce także zdobyte zoſtaną, a tak całe Kroleſtwo *Neapolitańſkie* od nędzy i anarchii oswobodzone będzie.

z Hagi dnia 24. Sierpnia.

Już tedy odkryła ſię taiemnica wyprawy *Angielſkiey*. Pokazywanie ſię rozmaitych okrętow przy *Zelandyi* i nad brzegami *Gröningen* i *Friesland*, umyślnie było tylko użyte dla pokrycia prawdziwego punktu attaku. Flotta *Angielſka* na dniu 21 w wieczor pokazała ſię przed *Texel*. Składała ſię z 150 żaglow, pomiędzy którémi było 24 okrętow liniowych i rozmaite inne ſtatki woienne. Na d. 22 nic nie zaszło procz że ſzalupy głębokość morza w rozmaitych mieyscach mierzyły, tym czasem zaś Admirał *Duncan* iako kommendant wyprawy, naſtępuiące przyſłał wezwanie do Admirała *Story* kommendanta flotty naſzey i portu *Texel*.— „ *Na okręcie J. K. Mci Kent dnia* 20. *Sierpnia.* Mci Panie. Gdy w tym momencie więcey iak 20 tyſięcy ludzi w *Helder* wylądowało, a za temi więcey ieszcze woyſka nadchodzi, przeto masz WPan przyiazną porę do okazania gorliwości dla ſwego prawego Pana Xiążęcia *Oranij*, kiedy z wszyſtkiemi okrętami flotty *Hollenderſkiey* za nim ſię oświadczysz. Wszyscy ci, ktòrzy ſię w podobnym ſposobie oświadczą, uznani będą za przyiacioł i ſprzymierzeńcow. Ponieważ dałem już wiadomość o tym wszyſtkim kawalerowi *Abercrombie* kommendantowi generalnemu armii lądowey *Angielſkiey*, i Panu *Andries Mitchell* pod moiemi rozkazami dowodzącemu ſiłą morſką tey wyprawy, przeto mogą wszyſtkie okręty, ktòre tego żądać będą wyiść i zemną ſię połączyć. Będą one z naywiększą przyiaźnią traktowane i na łono flotty *Angielſkiey* przyięte, gdzie pozoſtać mogą aż do dalszych Xiążęcia *Oranij* rozkazow. Mam honor zoſtawać z ſzacunkiem i przyiaźnią etc. (Podpisano) *Duncan.*

P. S. Oddawca liſtu tego ieſt odemnie umocowany, do dania flocie *Hollenderſkiey* i iey officerom wszelkich zapewnień przyiaźni.

Wspomniony oddawca miał także z ſobą proklamacyą Xiążęcia *Oranij* do władz konſtytucyinych Rzpltey, ta oznaymowała, iż Xiąże ten za wsparciem mocarſtw ſkoiarzonych doſtarczaiących mu armii do 20 tyſięcy ludzi, (ktòra tylko ieſt przednią ſtrażą daleko większey potegi przeznaczoney do przywrocenia dawnego porządku rzeczy) ſam wkrotce do kraiu ſwoiego przybędzie, tym czasem zaś Xiąże dziedziczny ſyn iego, w imieniu oyca ma obiąć dawną iego doſtoyność.

Nasz Admirał *Story* poſłał zaraz admirałowi *Angielſkiemu Duncan* naſtępuiącą na wezwanie tego odpowiedź „ *Na okręcie Washington w ſtanowiſku Texel dnia* 22. *Sierpnia* 5*go roku wolności Batawſkiey.* Admirale! Gdybym przyiął propozycyą, ktòrą mi iako officer podaiesz, ſtałbym ſię niegodny ſzacunku Lorda *Duncan*, i poſtradałbym rownie ſzacunek u każdego honor kochaiącego człowieka. Znam obowiązki, ktòre banderze pod ktòrą ſłużę i oyczyznie moiey winienem. Gdyby nawet potęga twoia podwoiona zoſtała, moy iednak ſposob myślenia niezmiennym pozoſtanie. Spodzieway ſię więc odemnie Milordzie mocney obrony, godney narodu moiego i ſławy moiey. Tymczasem wezwanie twoie w tym momencie odsyłam do rządu moiego. Jeżeli zechcesz dowiedzieć ſię o zdaniu iego w tey mierze, tedy przeszlę ci ie niezwłocznie. Bądź pewnym Milordzie o ſzacunku z iakim zoſtaię etc.— (Podpisano) *Story.* „

Z rozkazu rządu naszego Admirał *Story* odpisał Admirałowi *Duncan* w naſtępuiącey treści „ Iż fałszywie Admirał *Angielſki* podaie, iakoby G. *Abercrombie* 20 tyſięcy ludzi w *Halder* na ląd wysadził, iż wszyſtkie ſrzodki użyte ſą do przyięcia go w tym ſposobie, iż może pożałować przedſięwzięcia ſwego ; iż gdyby nawet udało ſię wylądowanie, tedy wypadek takowy nigdy nie ſkłoni walecznych i wiernych kommendantow okrętow, do zapomnienia na obowiązki ſwoie i honor, przez wydanie ſiebie i okrętow nieprzyiacielowi, iż owszem wszelkich przyłożyli srzodkow do obrony honoru bandery *Batawſkiey*, po ktòrych to ſrzodkach naypomyślnieysze rokuią ſobie wypadki, iż Lord *Duncan* zapewnie mogł ſię ſpodziewać takowey odpowiedzi zgodney z oświadczeniem kommendanta ſiły morſkiey *Batawſkiey*, i że poſtępek officera, ktòry wspomnione przywiozł wezwanie, nie musi bydź wiadomy Lordowi *Duncan*; rząd pokłada zaufanie, iż takowy poſtępek nie tylko od niego będzie naganionym, ale nadto ukaranie officera naſtąpi. Ze wſpomniony officer użył tey okoliczności dla oddania w ręce iednego officera *Batawſkiego*, tak nazwaney proklamacyi w ięzyku *Francuzkim* i *Hollenderſkim*, przez ktòrą mieszkańcy *Batawscy* (gdyby ſię to ſtać moglo) dla ſwoich konſtytucyinych władz niewiernemi ſtać ſię maią, iż takowe zdradzieckie podſtępy dopiero po odiezdzie wspomnionego officera *Angielſkiego* odkryte zoſtały, i że tym ſposobem odięta była ſposobność ukarania ſprawcy tego poſtępku, iż rząd ſpodziewa ſię, iż podobne niegodne ſposoby poſtępowania nie będą użyte, a gdyby też kto znalazł ſię podłym w uleganiu takowym namowom, ſmutnym ſkutkom byłby wyſtawiony, że odtąd żaden oficer do rozmowienia ſię przyiętym nie będzie, ktòryby nie miał innego zlecenia procz wzywań i innych tego gatunku poselſtw, i że w takowym przypadku officerowie iako ieńcy woienni traktowani będą. „

To ieſt wſzyſtko co ſię pod *Texel* do dnia dziſieyſzego wydarzyło, gdyż Admirał *Angielſki* zdawał ſię wprzod oczekiwać na wspomnioną z *Hagi* odpowiedź, nimby wprzod iakie przedſiewziął działanie, a ponieważ dziś zrana dopiero odpowiedź tę odebrał, przeto iutro chyba ſpodziewać ſię iakowych wypadkow należy. — Tu w *Hadze* naſtępuiące w tym czaſie zaszły zdarzenia. „ Dnia 22. General-Major *Gericke* uwiadomił Generała *en chef Brune*, ròwnie iak Admirał *Story* Miniſtra morſkiego *Spoors* o przybyciu flotty *Angielſkiey* przed *Texel*, poczym Generał *Brune* rozkazał garnizonowi, aby natychmiaſt do marszu był gotowym. W nocy dnia wczorayszego przybyło znowu kilku kuryerow, i garnizon nasz wyruszył zaraz ku *Hollandyi* pułnocney. Z rana o godzinie 6. woyſko wyciągnęło zupełnie aż do gwardyi ciała prawodawczego. Generał *Daendels* ktory otrzymał kommendę nad wſzyſtkiemi w pułnocney *Hollandyi* znayduiącemi ſię woyſkami, wyiechał tam także dla przeszkodzenia wszelkiemu wylądowaniu *Angielſkiemu*. Wczoray w wieczor przybył tu regiment *Saxe Gotha z Rotterdamu*, dla wzmocnienia naszey załogi. Ciało prawodawcze zebrało ſię o godzinie 8. zrana, gdy tym czasem Dyrektoryat iuż był od godziny 2. zrana zebranym, po południu o godzinie 2. znowu rospoczeła ſię ſeſſya, lecz ta wkrotce w tayny wydział przemieniona, przez cały dzień trwała. Odpowiedź Admirała *Story* pochwalona była, i wyżey wzmiankowana odpowiedź od Rządu posłaną mu zoſtała. Dyrektoryat użył wſzyſtkich śrzodkow do poſtawienia w naymocnieyszey obronie Rzpltey naszey przeciw wszelkim napaściom, a dziś zrana woyſka nasze ze wſzyſtkich ſtron ściągnęły do *Halder*. Ciało prawodawcze poddało wszyſtkie nowe gwardye narodowe pod rozrządzenie Dyrektoryatu, a wczoray Generał *Brune* oglądał gwardyą narodową naszą złożoną z 600. ludzi. Ochotnicy także wezwani będą do noszenia broni.

Telegrafy w *Texel* ſą w uſtawicznym poruszeniu, a przychodzenie i odchodzenie kuryerow trwa ciągle.— Gdy wſpomniona wyżey odpowiedź Admirałowi *Story* odeſłaną zoſtała. Prezydent Ciała Prawodawczego miał mowę naſtępuiącą. „ Obywatele reprezentanci. Znaioma nieſkazitelność mężow, ktorym ważną część władzy wykonawczey powierzyliście, każe nam ſię spodziewać, iż potrafią przeciw wszelkim podſtępom Ludu i zdradom okazywać tę wzgardę, tudzież obchodzić ſię z niemi z tą dzielnością na iakie zaſługuią. Jeżeli wezwanie ktòre ſobie pozwolił uczynić do naszych walecznych marynarzow Admirał *Angielſki*, zgadza ſię zupełnie z poſtępowaniem gabinetu *Londyńſkiego*, tedy i odpowiedź naszego Dyrektoryatu godna odwagi naszych przodkow, nie mniey okazuie, czegośmy ſię po iego uczuciach i urządzeniach ſpodziewać mogli. Uroczyście oświadczam w imieniu waszym i całego Narodu *Batawſkiego* ukontentowanie, z godney odpowiedzi dowodzcy flotty *Batawſkiey*, zupełnie iednomyślney z odpowiedzią Dyrektoryatu, i całkowite zaufanie w ſile i śrzodkach przez Dyrektoryat w ninieyszych okolicznościach przedſiewziętych. etc.

Poczym dekretowano.— 1.) Karę śmierci przeciw wszyſtkim ktòrzyby od daty dziſieyszey kray opuścili, tudzież przeciw buntownikom, rabunki czyniącym, lub uzbraiać ſię przeciw patryotom maiącym.— 2.) Wszyſtkie władze konſtytucyine maią moc aresztowania osob podeyrzanych, z podaniem o tym wiadomości Dyrektoryatowi.— 3.) Dyrektoryat ma moc dochodzić takowych osob, ktòre z paszportem wyiechały i nazad nie powrociły. 4.) Wywoz ſiana, owsa, i ſłomy na 2 mieſiące ieſt zakazany.— 5.) Dyrektoryat może użyć podług okoliczności ſiły zbroyney obywatelſkiey.— 6.) Powracaiący emigranci, ktòrzy bez paszportu wyiechali z kraiow Rzpltey, dla udania ſię do nieprzyiaciela, ci ktòrzyby opor czynili władzom konſtytucyinym i policyi, ktòrzyby noſili znaki buntownicze etc. po wynalezieniu ſwoim śmiercią karani będą.— Do *Utrechtu* przybyło także wiele woyſka naſzego.— Załogi *Amſterdamu* etc. wyciągaią przeciw nieprzyiacielowi, a ſtraż przez obywatelow ieſt odbywana.— Wielu ſądzi, iż *Anglicy* albo błędne mieli wyobrażenia o naszey floccie i ſposobie myslenia iey ekwipażu, albo iż plan ſwoy chcieli pokryć przez ściągnienie uwagi na *Texel*. Lecz teraz baczne oko na wszyſtkie ſtrony ieſt zwrocone.— Zgromadzenie partyi *Orange* w *Lingen* rozeszło ſię, a ſądząc podług rozmaitych okoliczności to rozeyście ſię nie koniecznie z ochotą naſtąpiło.

P. S. Z Texel do odeyścia poczty żadney więcey u-

rzędowey wiadomości nie było, a pogłoſką jakoby flotta *Angielſka* nazad ztamtąd odpłyneła, potrzebuie potwierdzenia.

Z *Emden* odebrano wiadomość, iż ieden ſtatek przewozowy *Angielſki* z woyſkiem od flotty G. *Abercrombie* przez burzę odłączony, w mieliznie przy brzegach tamteyszych ugrązł. Officerowie przybyli do *Emden*, nieotrzymali iednak pozwolenia wysadzenia tam ekwipażu iako na grunt linią demarkacyiną zaięty. Mowią iż więcey takich ſtatkow przewozowych od flotty przez burzę oderwanych zoſtało.

z Paryża dnia 20. *Sierpnia.*

Na dniu 18. Dyrektoryat przyſłał następuiące do obu Rad Poselſtwo: „*Obywatele Reprezentanci.* Dyrektoryat pośpiesza z uwiadomieniem Was, iż Armia *Helwecka* znowu wſtępny boy rozpoczeła, a pierwsze jey poruszenia oznaczone zoſtały korzyściami, godnemi wojownikow republikanckich. Przez telegraf przyszła tu wczoray wiadomość, iż Armia ta na dniu 27. Termidora (14. Sierpnia) pomaszerowała do *Schwytz* i *Altdorff* i oba te mieysca zaięła. Zdobyto na nieprzyiacielu 1500. jeńca, 12. armat i ſztandary. Jedna kolumna konſkrypcyinych bardzo ſię wſławiła, i zaięła dwie armaty."

(podpisano) SIEYES *Prezydent.*

Po przeczytaniu Poſelſtwa tego, okrzyki *niech żyie Rzplta* rozlegały ſię po ſali. Dekretowano potym, iż Armia *Helwecka* nieprzeſtaie dobrze zaſługiwać ſię Oyczyznie.

Wczoray Miniſter Woienny *Bernadotte* ogłoſił następuiącą wiadomość telegraficzną przeſłaną z *Strazburga* pod dniem 19. Sierpnia od Generała dywizyi *Chabran*: „Nieprzyiaciel zoſtał porażony na dniu 14. i 15. Sierpnia, na placu bitwy utracił tyſiąc ludzi, trzy tyſiące doſtało ſię w niewolę; między temi trzydzieſtn Officerow, dwóch Majorow, i ieden Pułkownik; Oprocz innych rzeczy zdobyliśmy dwa moździerze, kilka sztuk armat, iedną chorągiew, i wiele wozow z prochem i bagażami.

(podpisano) CHAPPE.

Dnia 2. Frucridor (9. Sierpnia) Generał *Maſſena* donosi Dyrektoryatowi, że pierwſza dywizya Armij zaięła górę S. *Gotharda* po bitwie w ktorey zabrała dwa tyſiące jeńcow. Donosi także, iż nie ma dokładnych donieſień z *Walezyi*, lecz że mu ieſt z innych ſtron wiadoma pomyślność woyſk naszych w tamtey ſtronie.

Po nadeszłych tych wiadomościach, dowiaduiemy ſię teraz, iż Generał *Maſſena* na mocy wyroku Dyrektoryatu, kommendę Armij *Helweckiey* zatrzyma, którą podług taynego wyroku pod dniem 17. Czerwca wydanego miał oddać w ręce Generała *Moreau*. Oſtatni będzie dowodzić armią *Reńſką*, nadzwyczayny kuryer powiozł te nowe wyroki. — Generał *Marescot* ieſt członkiem kancellaryi woienney przy Dyrektoryacie. — Słychać iż Admirałowie *Mazaredo* i *Bruix* przybędą do *Paryża*.

Ob. *Reinhard* ma iuż być w drodze z *Tulonu* do *Paryża*. — Słychać iż flotta *Hiszpańſka* przywiozła z sobą do *Breſt* 24. tyſiące woyſka. — Gdy połączone flotty do *Breſt* zawinęły, kapr ieden *Angielſki* potykał ſię z 4ma okrętami woiennemi, lecz muſiał nakoniec poddać ſię zagrożony zatonięciem. — Miniſter *Bernadotte* poſłał do *Tuluzy* liſt z pochwałą walecznego poſtępowania Republikanow. — Rząd wyſłał Kommiſſarzow w okolice *Bordeaux*, *Tuluzy* etc. — Wczoray odeszło ztąd 500. koni do artylleryi w Armij *Alpeyſkiey*. — Zgromadzenia Ludu ieszcze ſię nigdzie nie zbieraią, Kościoł iednak pokoiu ciągle ieſt zamknięty. — Pałac *Luxemburg* mianowicie w nocy, ieſt nieprzeſtannie licznemi woyſkami osadzony.

Tuteysze dzienniki zapewniaią, iż Dey *Algierſki* wypowiedział woynę Sułtanowi *Tureckiemu*, i że dwa *Tureckie* okręty iuż zabrał. — Papież przybywszy do *Dijon* odebrał oświadczenie od bankierow *Lugduńſkich* przyſtawienia mu pieniędzy potrzebnych. Nie może chodzić, zresztą iednak ieſt zdrowym. — Jakobini ciągle w pismach publicznych powſtaią przeciw Dyrektoryatowi, nawet *Gohier*, *Ducos*, i *Moulins* nie ſą od nich oszczędzani. — Wspaniały kościoł w *Rennes* ſprzedany zoſtał ſławnemu piwowarowi *Santerre* za 45 tyſięcy frankow. Mocno powſtaią przeciw tak taniey ſprzedaży.

Miniſter ſkarbowy wydał liſt okulny do Adminiſtracyow centralnych i ſędziow wyznaczonych do rozłożenia przymuszoney pożyczki. Żąda on, aby mu doſtarczyli 100 millionow, iednak z zachowaniem wszelkiego umiarkowania i ſprawiedliwości. Sędziowie wezwali Obywatelow, aby im donieśli o ukrytych bogaczach. Na dom handlowy braci *Michel* nałożono 300 tyſięcy frankow. Miniſter woienny odbierze zaraz 30 millionow z tey przymuszoney pożyczki. — Ex-Miniſter woienny *Ramel* wyiedzie do armii iako Kommiſſarz woienny.

Tuteysze Dzienniki zawieraią teraz w ſobie uwagi nad obroną *Reveillera*. „Ex-Dyrektor ten rownie iak iego kolledzy, dowodzi jasno, iż nie miał intereſſu, ani zamiaru zdradzać ſwoią oyczyznę, lecz nie przekonywa, aby rząd ich nie miał być nikczemny, kłotliwy i małych widokow, i żeby nie powinien był ſprowadzić ſprawiedliwego upadku ſwego. Z więcey zręczności, a mniey ślepey dumy, mogli uniknąć niebespieczney woyny. Co ſię tycze iego osoby, zaręczenia iego iż ſię nie zbogacił, ſą godne wiary, i trzeba mu w tey mierze oddać ſprawiedliwość. Obrona też iego właśnie wydaie bardzo miernego ſtatyſtyka, lubo poczciwego człowieka. Chęć oczyszczenia ſię z oſtrego przeciw deportowanym poſtępowania nie może mu ſię udać. Niech on i kolledzy iego wſtąpią wprzod w ſiebie, nim ſię zaczną uſkarżać na prześladowania ſwoie, niech przypomną ſobie co popełnili na dniu 18 Fructidora na kollegach ſwoich i innych deportowanych, iak wielu drukarzow aresztować kazali za przedawanie pamiętnikow *Carnota*, gdy tym czasem obrony ſwoie po całey *Francyi* rozsyłaią. Ciężko znaleść w poſtępkach dawnego Dyrektoryatu wyſokich myśli. Obrona ich dowodzi, że podchlebiali ſobie, iż muszą być zawsze ſzczęśliwemi, ſkoro dotąd niemi byli, i bynaymniey nie ſtarali ſię odwrocić nie uchybne wypadki trafu w czynnościach ludzkich zdarzaiące ſię, przez użycie ſrzodkow rozsądnych.

Liſty z *Malty* pod dniem 23. Lipca wyrażaią, iż garnizon tego miaſta ſkłada ſię z 4ch tyſięcy ludzi; iż na cały rok ieſt opatrzony w zboże, a w wino, gorzałkę i ſolone mięso na pięć mieſięcy, lecz mu zupełnie zbywa na świeżym mięſie. Twierdze zawsze ſą ściśle oblężone od lądu; oblężenie morzem przez dni 15. było przerwane w czaſie gdy flotta *Francuzka* znaydowała ſię na śrzodziemnym morzu, lecz potym pokazały ſię fregaty, ktore teraz przed portem krążą.

Prawo 24. Meſſidor (12. Lipca) względem odpowiedzialności okręgow, przyſtoſowanym zoſtało do Adminiſtracyow centralnych Departamentow wyższey *Garonny*, *Taru*, *Indre* i *Loire*, *la Sarte*, *Mayenne*, *Maine* i *Loire*, *Ille*, *Vilaine* etc. na ktore Szuani napadaią. Z tego powodu zabrano wielką liczbę zakładnikow, ktorzy będą zamkniętemi aż do czasu swoiey deportacyi. Szuani używaiąc prawa odwetu, zabieraią familie urzędnikow publicznych i nabywcow dóbr narodowych.

Generał *Brune* dnia onegdayszego z *Hollandyi* przybyły, przeznaczony ieſt na zaſtąpienie *Bernadotta* w urzędzie Miniſtra woyny.

Donoszą z *Lizbony* pod dniem 28. Lipca: Spodziewamy ſię tu rozpoczęcia nieprzyiacielſkich krokow między naszym i *Madryckim* Dworem. Wyiazd Miniſtra *Hiszpańſkiego* ieſt bliſki.

W okolicach *Tuluzy* rojalizm pokazał ſię w prawdziwie zaſtraszaiącey poſtaci. Niebespieczeńſtwo połączyło Republikanow, a ich zapał wyſtawił ſilną dla Insurrekcyi tamę. Ich uſiłowania ſkończyły ſię na naſtępuiących wypadkach: Kolumna Republikantſka oddzielona z Departamentu *Tarne* napotkała buntownikow w *Aurial*, i całkowicie ich zniosła. Inna kolumna wyszedłszy z *Tuluzy*, udała ſię ku *Pech-David* i ſtoczyła tam potyczkę z buntownikami ktorzy zupełnie rozproszonemi zoſtali, zoſtawiwszy na placu bitwy 200 zabitych, swego kapitana, i białą chorągiew. Kawalerya *Tuluzańſka* ubiegała ſię o pierwſzeńſtwo w boiu z walecznemi ſtrzelcami 140 regimentu. Te dwie potyczki nie pozbawiły życia żadnego Republikanina, i dwoch tylko zoſtało rannemi. Zabraliśmy buntownikom 6 jeńcow. Uwolniliśmy 21 Republikanow ktorzy byli zamkniętemi w Kościele w *Poupourville*. Druga kolumna wyszła z *Tuluzy* pod dowodztwem Generała *Aubejois* połączy ſię z pierwszą na wyparcie insurgentow z ich kryiowek w *Caraman*. Armia Republikantſka ściga insurgentow ku *Gimont*. *Muret* zoſtaie ieszcze w mocy rojaliſtow ktorzy ſię tam oszańcowali. Cały wątek konspiracyi zawczasu zoſtał odkrytym. Schwytany *Launai* syn dawnego Gubernatora *Baſtylii* cały spiſek wyiawił. Pomimo tych pomyślnych wypadkow należy mieć baczne na te zamieszania oko; lecz za pomocą porozsyłanych iuż poſiłkow i poczynionych oſtrożności, można ſię spodziewać rychłego w tych ſtronach uspokoienia. Iedność Republikanow Departamentu wyższey *Garonny*. ieſt dla innych pięknym przykładem, ktory potrzeba pokazać Insurgentom wszyſtkich partyow, ażeby wiedzieli iaka ich koley czeka. (Z *dziennika urzędowego*)

Mylnie było donieſiono iakoby *Felix Lepelletier*, *Chretien*, *Marchand* etc. mieli bydź aresztowanemi.

W Radzie ſtarszych oſkarżony ieſt *Dziennik wolnych ludzi*, z powodu artykułow ſzkaluiących przeciw *Sieyeſowi* i *Barraſowi* umieszczonych, *Garat* miał z tego powodu mowę na pochwałę *Sieyeſa*. Zalecono Dyrektoryatowi, aby ten użył srzodkow przyzwoitych przeciw wspomnionemu Dziennikowi. Dyrektoryat wezwał oſkarzyciela publicznego, który Ob. *Vatar* wydawcę onego do ſadu pociągnął. Ob. *Vatar* przyrzeka ſilnie bronić ſię u ſądu.

Dnia 18. i 19. Rada 500. zakończyła swoie losowanie względem ex-dyrektorow. Trzy oſkarzenia przeciwko nim uczynione były naſtępnie większością głosow odrzuconemi. — Dnia 18. Kancellarya Rady zoſtała odnowioną. *Bulay z Meurthe* wezwany ieſt do Prezydencyi w Radzie 500., a *Cornet* w Radzie Starszych.

W Radzie 500. *Barbier-Gentil* ſkłada opisanie zdarzeń w *Amiens* przez Adminiſtracyą Municypalną tegoż Miaſta przeſłane. Widzieć w nim można, mowi Mowca, iż sami tylko Rojaliści pod imieniem *Jakobinow* zabijali Republikanow; widzieć można prawdziwie Oycowſkie teyże Adminiſtracyi poſtępowanie; iż zaprzedane Dzienniki zmyślaią lub odmieniaią donieſienia, etc. — Rada nakazała drukować i odeſłać do Kommiſſyi z ſiedmiu członkow złożoney.

Poulay Grandpré imieniem osobney Kommiſſyi zdaie Rapport względem otworzenia dla Miniſtra Woiennego nowey pożyczki. Wyraża, iż oſtatnie Miniſterium ieſt wſzyſtkich naszych nieszczęść początkiem; iż pochłoneło niezmierne ſummy, ktorych użycie nie ieſt wiadome. Szykuią ſię nasze bataliony. Konſkrypcyini ze wſzyſtkich ſtron zbieraią ſię pod chorągwie, ieſt więc konieczna potrzeba nowych źrzodeł. Z tego powodu domagam ſię o nowe 30. millionow.

Poſtanowiona będzie osobna izba rachunkowa dla funduszow Miniſtrowi woiennemu doſtarczanych, a Rada 500. odbierać będzie od niey rapport w każdą Dekadę.

Lacuée żąda, ażeby 30. millionow nowego kredytu były wzięte z pierwszego wpływu pożyczki. — Wnioſki obydwoch przyięte.

Na przedoſtatniey ſeſſyi Rady 500. *Augereau* (Generał) rzekł z dziennego porządku: „Pokiście tylko nad losem kilku ludzi radzili, milczałem, lecz gdy Oyczyzna naywiększemi niebespieczeńſtwy ieſt zagrożona, ſądziłbym ſię bydź wyſtępnym gdybym nie podnioſł głosu. Utraciliśmy zaraz w początkach kampanij te *Włochy*, ktore dwu-letnie prace i nieśmiertelne zwycięſtwa schokdowały dla wolności. Te Narody ktoreśmy chcieli uczynić wolnemi, i które agenci Rządu nayokropnieyszym obarczali ciężarem, poświęciły nam nieprzebłaganą nienawiść. Lecz co mowię? przed bramami nawet *Paryża*, i prawie pod iego okiem chorągiew buntu ieſt wywieszona, a ten moment wybrany ieſt na ożywienie niechęci, na oſkarzanie Republikanow, i wprowadzenie ich w ſmutne bezdroża. Ofiary terrorycznego Rządu obwinione ſą o zamiar wprowadzenia onego. Przyznam ſię, iż gdy zawołany byłem do Rady, łudziłem ſię ſłodkim omamieniem; wyſtawiałem ſobie, iż byliśmy wszyscy gotowi umrzeć (tak ieſt, tak ieſt, wołano) dla uratowania Oyczyzny: Dziś poſtrzegam tu tyſiączne a wszyſtkie odmienne wzruſzenia. Jakażkolwiek w zdaniach naszych zachodzi rożnica, czeka nas wszyſtkich los iednakowy. Niezechcemyż potłumić namiętności naszych, gdy ſię tego dopominaią niebespieczeńſtwa Oyczyzny. Nieprzyiaciel u granic mniey ieſt dla Rzeczypospolitey ſtrasznym niżeli nasze niezgody. Dzień poiednania będzie dla nas dniem tryumfu; bądźmy połączonemi, a rany oyczyzny zoſtaną zgoione. Duch publiczny fakcyami znękany ieſt oſłabiony. Podzwigniycie polityczne Zgromadzenia, lecz kie-

ruycie ich biegiem. Domagam ſię odeſłania uwag moich do Kommiſſyi.— Uchwalono.

W Radzie ſtarszych *Bar* oſkarzył paszkwil pod tytułem.— *Odmiana mieſzkania.* W ktòrym wyraża: Dyrektoryat na *Ulicy Latarni*; Rada 500 na *Ulicy Kałuży*; Rada ſtarszych w *Montmartre*; miniſter ſkarbowy, na *Ulicy Niſkiey*; miniſter ſprawiedliwości na *Ulicy Straconey*; miniſter woienny na *Ulicy Mortelliere*; miniſter policyi, na *Ulicy Szukay Południa*; mowcy na *Ulicy Grubych Wyrazow*; urzędnicy. na *Ulicy Poſtu*; konſkrypcyini, na *Ulicy Jatek*; ſkarb publiczny, na *Ulicy Przebitey*; pożyczka ſtu millionow. na *Ulicy prożnego worka*; Roialiści w *Przylądku Dobrey Nadziei.*

z Lugdunu dnia 13. Sierpnia.

Donoszą z *Briançon* pod dniem 7., że gdy konwoy z żywnością wychodził z góry *Genevre* do *Feneſtrelle*, mocny oddział grenadyerow poſtąpił ku *Exile* dla uważania nieprzyiaciela, i spotkał go między tą wioſką a *Salbeltran*; rozpoczeło ſię między niemi ſtrzelanie, w ktòrym zgineło 50. nieprzyiacioł, z naszey ſtrony dwoch tylko ludzi padło, resztę zaś nieprzyiacielſkiego oddziału ścigaliśmy aż do *Exile*. *Feneſtrelle* ieſt teraz opatrzone we wſzyſtkie potrzeby, i nie może ſię iuż obawiać nieprzyiaciela, równie iako i ta granica, ktòra ieſt w ſtanie iak naylepszey obrony.

z Bruxelli dnia 20 Sierpnia.

Generał *Tilli* odebrawszy wiadomość, iż dnia onegdayszego zrana wielka liczba okrętow nieprzyiacielſkich poſtrzeżona była w ſtanowiſku *Oſtendy*, wyiechał w tymże dniu do tego miaſta. W tymże czaſie było wielkie poruszenie w woyſku., Garnizony ze śrzodkowych Departamentow obrocą ſię ku brzegom; urządzono wſzyſtkie baterye, nakoniec uczyniono wſzyſtkie potrzebne śrzodki do ſilney obrony, lecz do tego czasu nieprzyiaciel nic nie przedſiewziął. Wſzyſcy Generałowie zgromadzeni są w *Brugges* i wszędzie naywiększa oſtrożność ieſt zachowana.

Srzodki dla potłumienia zamiarow buntowniczych przez G. *Tilli* przedſiewzięte tak były ſkutecznemi, iż las *Soignes* ieſt iuż całkowicie z nich oczyszczonym.

z Strazburga dnia 18. Sierpnia.

Gazeta tuteysza zawiera co naſtępuie: „Słychać iż mocno pracuią nad pokoiem. Dyrektoryat *Francuzki* ieſt w przedſiewzięciu podpisać go, iak tylko będzie zgodny z ſławą Rzpltey.“— Tymczasowy kommendant armij *Reńſkiey* Generał *Müller* przybył tu dla uczynienia potrzebnych przygotowań do obrony wzdłuż *Renu.*

Dnia 20. Sierpnia.

Donoszą z głòwney kwatery z *Sierres* w *Walezyi* pod dniem 11., iż wſzyſtkie woyſka które ſię znayduią w tym kraiu, maią ſię zgromadzić na dniu 12. do *Leuk*, a ztamtąd ściągać ſię ku *Brieg*. To wſzyſtko okazuie bliſki zamiar attakowania nieprzyiaciela.

Dnia 22. Sierpnia.

Głowna kwatera Armij *Reńſkiey* zoſtała dnia wczorayszego do *Weiſſenburga* przenieſiona. Armia na rozpoczęcie wſtępnego działania, oczekuie na poſiłki ze śrzodka kraiu. Kolumny z Departamentow *Vosges*, *la Meurthe*, wyższego i niższego *Renu*, odebrały także rozkaz udania ſię do Armij.

Od brzegow Menu dnia 18. Sierpnia.

Słychać, iż G. *Starray* dowodzić będzie oblężeniem *Kehl* i *Strazburga*.— Arcy-Xiąże *Karol* odebrał ważne depesze z *Paryża*, mowią, iż z propozycyami pokoiu. Odeſłał ie kuryerem do *Wiednia*. Na dniu 11 Xiąże *Ditrichſtein* z zleceniem dyplomatycznym przybył także do kwatery Arcy-Xiążęcia *Karola*. Z *Ratyzbony* dowiaduiemy ſię, iż uczynione są z inney ſtrony propozycye do pokoiu. *Niemcy* pułnocne zoſtaną w zupełney neutralności, i nie będą wcale przykładać ſię do woyny Rzeszy.— Kawalerowie *Maltańſcy* ktorzy przybyli z W. miſtrzem do *Tryeſtu*, odebrali rozkaz wyiechania ztamtąd w przeciągu dni ośmiu, a trzech z pomiędzy nich ktorzy obwinieni byli o poddanie twierdzy z rozkazu dworu Cesarſkiego aresztowani zoſtali.— Kardynał *Ruſſo* ſtoi ieszcze pod *Terracina*.— Mowią o przybyciu wkrotce nad *Ren* nowego korpusu *Roſſyiſkiego* pod kommendą G. *Gudowicz*.— Xiąże *Kondeuſz* odebrał zlecenie, przyięcia do korpusu ſwego wszyſtkę dobremi świadectwami opatrzoną ſzlachtę *Francuzką*.

Dnia 25. Sierpnia.

Dnia wczorayszego *Francuzi* zwineli swoy oboz ktory mieli przy *Hochheim*, a ich rozmaite poſterunki udały ſię ku *Caſſel*. Tegoż dnia około 4. tyſięcy ludzi z garnizonu *Moguncкiego* udało ſię ku wyższemu *Renowi.*

Dowiaduiemy ſię także z *Offenburga*, iż większa część woyſk *Francuzkich* znayduiących ſię przed *Kehl*, przeszła dnia 19. *Ren*, reszta zaś zoſtała w okopach.

Dnia 20. ſłyſzano w *Szaffuzie* nowe z armat ſtrzelanie. Mowią iż woyſka Ceſarſkie przypuściły tego dnia attak na wielu mieyscach, lecz ſkutek iego dotąd nie ieſt wiadomy.

Od wyższego Renu dnia 25 Sierpnia.

Na dniu 16 t. m. *Francuzi* z przemagaiącemi ſiłami attakowali Pułkownika *Strauch* ſtoiącego z ſiedmiu batallionami przy *Munſter* w *Walezyi*. Po nader uporczywey bitwie przymuſili go do cofnienia ſię za gòrę *S. Gotarda*. Inny korpus niemniey liczny, udał ſię tegoż ſamego dnia ku *Altorf* i przymuſił do cofnienia ſię Gen: *Simſchen*. *Francuzi* zaięli potym *Urseren*, *Pont du Diable-Taweſſch*, pomknęli ſię ku *Tapinosa* i aż w okolice *Koiru*. Na wiadomość o zbliżaniu ſię *Francuzow* wszyſtkie milicye *Gryzonow* wzięły ſię do broni. Toz samo naſtąpiło w części *Tyrolu* ſtykaiącey ſię z kraiem *Gryzonow*, rownie iako i w *Voralberg*. Czyniono nawet przygotowania na zaięcie magazynow znayduiących ſię w *Bregenz.*

z Stutgardu dnia 21. Sierpnia.

Dyrektoryat *Helwecki* proponował Rządowi *Francuzkiemu* ofiarę utrzymywania iego woyſk, lecz z warunkiem, ażeby zapobieżono zdzierſtwom łakomych Kommissarzow: oświadczył przytym, iż ieſt gotow wcześnie wszyſtkie potrzeby doſtarczyć, byle tylko żołnierze *Francuzcy* dobry i ſprawiedliwy zachowywali porządek.— Wscyscy Cudzoziemcy maiący zmyślone paszporta, wszyſtkie włoczęgi, oraz osoby za Emmiſſaryuszow uznane, zoſtały aresztowane w Powiecie *Stanz*, i do prac publicznych ſą użytemi.

Do okręgow wieyſkich Kantonu *Glaris* przeſłano proklamacyą zachęcaiącą mieszkańcow do przyięcia nowey Konſtytucyi.

Jeden z Dyrektorow *Helweckich* wyiechał do *Lauzanny*. Domyślaią ſię, iż iego wyſłanie ſtosuie ſię do Armii *Alpeyſkiey* zbieraiący ſię w kantonie *Lemańſkim.*

z Kopenhagi dnia 24. Sierpnia.

Eſkadra *Roſſyiſka* ktora około tuteyszego portu przechodziła, ſtaneła w ſtanowiſku *Helsingör* i ſkłada ſię z 8 okrętow woiennych, na ktorych ieſt 5274 woyſka lądowego, Kommendantem flotty ieſt Admirał *Czyczakow*, kommendantem woyſka G. *d'Eſſen*. Poźniey przybył do ſtanowiſka *Helsingör* ſtatek przewozowy *Minerwa* z 40 artyllerzyſtami, flotta ta opatruie ſię w żywność, poczym ma popłynąć na morze pułnocne, nie czekaiąc na przybycie reszty woyſk *Roſſyiſkich* z *Reval* na okrętach *Angielſkich* przypłynąć maiących.— W *Szewcyi* nie ſłychać nic teraz o uzbroieniach woiennych.

z Semlina dnia 6. Sierpnia.

Zakłocenie między *Basmenem-Oglu* i *Muſtafą* Baszą Kommendantem *Orſowy*, ieszcze ſię nie zakończyło. Ta twierdza ieſt zawsze oblężona od ſtrony granic *Tureckich*, i nie może odbierać żywności iak tylko z *Bannatu*. Uzbroione ſtatki przeymuią to wszyſtko co tylko w górę lub niżey *Dunaiu* ieſt przeſyłane. *Baſman-Oglu* nieprzeſtaiąc na tych zagrożeniach miaſtu, przyobiecał tyſiąc dukatow temu kto mu przynieſie glowę Baſzy, i zapewnia iż nie będzie ſpokoynym poki tego nieprzyiaciela nie sprzątnie.

z Berny dnia 17. Sierpnia.

Prefekt *Argowij* przeſłał Liſt naſtępuiący do naszego Dyrektoryatu

Z *Arau dnia* 11 *Sierpnia*.— Ob. Dyrektorowie. Zawczoray d. 13 o godzinie 12 wieczorem Generał *Maſſena* i iego cały ſztab udali ſię konno, iak ſię mogłem dowiedzieć, do *Zug*.— Dnia wczorayszego z rana o godzinie 2. kanonada zaczeła ſię na kilku mieyscach między *Zurych* i *Schwitz*.— Dnia wczorayszego zapewniano iuż, lubo bez żadney pewności o zaięciu *Zurich*. Z rozmaitych donieſień widzieć ſię daie, iż *Francuzi* przedarli ſię aż do ſzańcow *Zurich*, ale ogień kartaczowy nieprzyiacielſki przymuſił ich do uſtąpienia; przyprowadzono tu iuż około 200 rannych po większey części z kawaleryi, i przeszło 50 ieńcow *Auſtryackich*. G. *Lecourbe* muſiał z ſwoią kolumną przeyść o 3 mile za *Schwitz*. Dziś ſłyszeliśmy ſtrzelanie z armat, a podług donieſień chociaż ieszcze niepewnych, *Francuzi* pomkneli ſię aż do *Uznach*. Dywizya *Tarreau* zoſtaiąca w kantonie *Brugg* odebrała rozkaz zoſtawania w gotowości.

z Lauzanny dnia 17. Sierpnia.

Podług urzędowego Liſtu pod dniem 15. z *Sierre* w *Walezyi*, Republikanie attakowali dnia 13. woyſka Ceſarſkie w *St Plomp* i w dolinie *Conches*; Po dosyć ſilney utarczce zabrali kilka ſtanowiſk w *St Plomp*, i 2 do 300 jeńcow. — Tenże liſt dodaie, iż attak rozpoczął ſię dnia 14. i że był powszechny.

Mowią także o bitwie która miała być ſtoczona około *St Bernard*, i że *Francuzi* przedarli ſię aż do *St Remy.*

Dnia wczorayszego i dziſieyszego wyszły ztąd niektore woyſka wyſłane na wzmocnienie *Francuzow* w *Walezyi.*

Od granic Włoſkich dnia 10. Sierpnia.

Król *Sardyńſki* mianował G. *Suwarow* naywyższym woyſk *Piemonckich* wodzem, i Xiążęciem krwi Krolewſkiey.— Podług wiadomości z *Neapolu* pod dniem 2 Sierpnia przeszło 600 insurgentow ſtraconych zoſtało. Tyle drugie zdaie ſię, iż temuż ſamemu losowi podlegać będzie. W *Neapolu* utrzymuie ſię ieszcze rząd tymczasowy Krolewſki, niektore liſty donoszą, iż Król nie poiechał do *Palermo*, ale w dzień bawi w *Neapolu*, a noc przepędza na okręcie Admiralſkim *Angielſkim*. Na okręcie *Magdalena* przeszło 80 Republikanow znaczenie maiących zoſtało ſtraconych, pomiędzy niemi znayduie ſię nieiaki *Wirtz* i Doktor *Cirillo*, ieszcze 8 okrętow napełnionych Republikanami *Anglicy* maią pod ſtrażą ſwoią.— W *Liworno* liczba ſtronnikow *Francuzkich* aresztowanych wynosi przeszło 500. W nocy dnia 28 Lipca przytrzymano 34 żydow i nazaiutrz pod eſkortą do fortecy zaprowadzono.

OBWIESZCZENIA

Urządzenie względem ſrzodkow bespieczeńſtwa o przewożeniu Prochu ſtrzelniczego, zachowywać ſię powinnych.

Krol Jmć Pruſki Pan Nasz Nayłaſk: celem oddalenia niebespieczeńſtw przywiązanych do transportowania Prochu ſtrzelniczego na rachunek osob prywatnych: raczył wydać i przepisać w tey mierze naſtępuiące urządzenie aſſekuracyine.

§ 1. Proch ſtrzelniczy niemoże być przewożony proſto przez miaſto, lecz za przybyciem transportu do miaſta na rachunek czyli prywatny, lub przy wyprowadzaniu onego, ma być przewożonym między przedmieściami, albo gdy to być nie może, drogą naykrotszą i naymniey niebespieczeńſtwu podległą przez miaſto. W przypadku, ieżeliby ten proch miał ſię tam zoſtać do dalszego przewiezienia, należy go zaprowadzić do magazynu na to umyślnie wyſtawionego, lub wniedoſtatku onego na inne bespieczne mieysce za miaſtem; dopoki daley przeſłanym nie będzie. Tak n. p. co do miaſta Magdeburga proch takowy między ſtarym a nowym miaſtem przez fortyfikacye wieziony, do magazynu przy bramie Ulrychſkiey ſytuowanego zaprowadzony, i tamże zachowany być powinien.

§ 2. Dla zabieżenia, aby tenże proch ſtrzelniczy przy wykłakaniu lub pakowaniu, nie rozsypywał ſię, nie inaczey przeſyłać go należy, iak w beczkach dobrze pobitych, i gwoździami drewnianami należycie umocowanych: a to czy lądem lub wodą transporta takowe przechodzić będą.

§ 3. Zaden furman lub przełożowy okrętowy przy transporcie prochu ſtrzelniczego nie może palić tytuniu, ani tym więcey pozwalać tego ludziom pod rozkazami ſwemi zoſtaiącym. Przeſtępuiący, zakaz takowy, ma być za każdym razem pociągnięty do zapłacenia za karę Talerow 5ciu, lub na 8. dniowe więzienie wſkazanym.

§ 4. Jeżeli proch takowy przeſyła ſię wodą, nie należy go układać w mieyscach, z których zwykle inne towary na przedaż lub ſkłady (Packhof) na ſtatki ſą ſzafowane: lecz potrzeba w ſposob pod § 1. opisany transportować ie zaraz na ſtatki wodne, nieprzypieraiąc cale, lub ile może być naymniey, do miaſta.

§ 5. Także ieżeli ſtatek do przewożenia prochu ſtrzelniczego użyty, ma na ſobie inne ieszcze towary, należy nietylko proch pakować na wierzch, ale nadto celem zabieżenia tarciu, poprzekładać beczki ſłomą, i oddzielić ie drewnianą przegrodą od innych towarow. Gdy zaś małe tylko kwoty prochu przeſyłaią ſię, może być zachowana, taż ſama przezorność, iaka dotąd ieſt we zwyczaiu: to ieſt: iż robią ſię na to małe przegrodki, gdzie nikt tak łatwo doyść i zbliżyć ſię nie może.

§ 6. Zaden z okrętow prochem ładowanych nie może zawinąć do lądu w bliſkości budynkow, a ſternik lub ſzyper, ktoremu Rząd onego ieſt powierzony, powinien nietylko czarną na nim zawieſić banderę, ale nadto, ilekroć zbliży ſię do mieysca na ſtawanie ſtatkom wodnym przeznaczonego, uwiadomić okręty tamże na kotwicach ſtoiące przez wyſłanego w tym celu przodem flisa, o własności towaru, ktòry ſtatek iego nosi na ſobie, i wezwać ie do przygaſzenia ognia. Nareszcie za przybyciem okrętu na mieysce przeznaczenia, podobnież dla oſtrożności uczyni ſię zgłoszenie, proch zaś natychmiaſt wyładować i za miaſtem zachować należy.

§ 7. Ze zaś na okręcie prochowym ładowanym ognia wzniecać, lub zapalać ſwiecy nie należy, ſamo ſię przez ſię rozumie. Rządca okrętu pozwalaiący na to, ukarany będzie za każdy raz ſzczegulny zapłaceniem 10 Talerow, lub 14 dniowym więzieniem.

§ 8. Gdy zaś proch ſtrzelniczy przesyła ſię lądem, furman brać go ma proſto z magazynu, lub z mieysca innego za miaſtem, w którym powinien być zachowany, niedotykaiąc bynaymniey miaſta transportem onego.

§ 9. Także i wtym przypadku przewożenie prochu nie inaczey dziać ſię ma, iak tylko w beczkach drewnianemi gwoździami należycie umocowanych, które oprocz tego dla zabieżenia tarciu, poościełać należy troſkliwie ſłomą. Gdy zaś procz prochu inne towary znayduią ſię na furze, należy zawsze proch kłaść na wierzch, i umocować naczynia, w których ſię znayduie, płaſkim przykryciem z drzewa.

§ 10. Aby zaś wozy ładowane prochem na pierwszy rzut oka rozeznane być mogły od innych wozow fraktowych, potrzeba ażeby toż przykrycie z drzewa na wierzchu wozu umocowane oznaczone było literą P. czarnego koloru w wielkości znaczney i w oko wpadaiącey.

§ 11. Wozy prochem ładowne w całym drogi ſwoiey ciągu nie powinny zaieżdżać do karczem, lub domow gościnnych: lecz na noc zoſtać ſię maią za miaſtem lub wſią pod dozorem ſtroża.

§ 12. W czaſie grzmotow i nawalnicy; okręty prochem ładowne, powinny żawinąć zaraz do lądu, gdzie niemasz domow w bliſkości, i zabawić tam do poty, poki powietrze nieuspokoi ſię. Tęż ſame oſtrożność zachować maią furmani na wozach ſwoich proch maiący: to ieſt nie maią wſtępować do miaſt lub wſiow w czaſie nawałności powietrza: lecz wozy ich ſtać powinny naymniey tyſiąc krokow od mieysc mieszkalnych oddalone.

§ 15. Wprzod niż wozy prochem ładowne przez wieś przeieżdżać będą mogły, należy, aby furmani wyſłali przodem kogo z ludzi przy ſobie mianych, dla obeyrzenia, czyli czasem nie ma we wsi piekarniow lub kuźni, a w przypadku znalezienia onych, wozy nie wprzody będą mogły przez wieś przechodzić, poki ogień w znalezioney tam piekarni lub kuźni zupełnie wygaszony nie będzie.

Naoſtatek zzleca ſię wszyſtkim Kamerom Woienno-Ekonomicznym, Dyrektoryom Cła i Podatku konsumpcyinego, aby nie tylko nrządzenie ninieysze do powszechney podały wiadomości, ale nadto z troſkliwością obowiązkowi ich urzędowemu odpowiadaiącą, przeſtrzegały iak nayściśleyszey onego exekucyi.— Dan w Berlinie dnia 6. Czerwca 1799. rokn.

Na wyraźny J. K. Mości Nayłaſkawszy roſkaz.

podpisano: de Heinitz.—de Werder.— de Goltz.

Kantor tey Gazety ieſt w Rynku Starego Miaſta, w Kamienicy JP. Eberta, pod Nrem 65. na drugim piętrze— Exemplarz gr: 20.